

ENSAMKOMMANDE BARN SOM FÖRSVINNAR

Risikfaktorer, rutiner och checklistor
för Kronobergs län

BAKGRUND

Barns försvinnande är ett komplext samhällsproblem som berör många aktörer. Ingen enskild myndighet eller organisation kan på egen hand skydda dessa barn utan det är en utmaning som vi tillsammans måste lösa. Ensamkommande flickor och pojkar som försvinner löper stor risk att exploateras. De hamnar helt utanför samhällets skyddsnet och lever i en mycket osäker tillvaro. För att öka skyddet runt de ensamkommande behöver vi som möter barnen i våra verksamheter öka kompetensen och bättre samordna våra insatser.

Länsstyrelsen initierade 2011 ett Ensamkommandenätverk för berörda aktörer i mottagandet av ensamkommande barn. Nätverket har sedan dess träffats två till fyra gånger om året. Vid en utvärdering av nätverket i december 2016 framkom ett behov av att, utöver informations- och erfarenhetsutbyte samt kompetensutveckling, även arbeta mer strategiskt, identifiera hinder och utvecklingsområden. Samtidigt fick länsstyrelserna i uppdrag att tillsammans med andra berörda aktörer ta fram regionala samverkansrutiner för när ett ensamkommande barn försvinner.

För att främja samsyn och samverkan mellan olika berörda aktörer i länet initierade Länsstyrelsen hösten 2017 en regional arbetsgrupp - Ensamkommande barn. En arbetsgrupp som gemensamt identifierar, dels hinder, utmaningar, behov och utvecklingsområden, dels vad vi kan och bör samverka kring för ett bra och kvalitativt mottagande av ensamkommande barn och unga i länet.

Den första uppgift vi bestämde oss för att arbeta gemensamt med var att ta fram en gemensam rutin för när ett barn försvinner. Under arbetets gång identifierades också några riskfaktorer samt utvecklingsområden av mer förebyggande karaktär, av vikt även för mottagandet av ensamkommande barn i sin helhet. Dessa beskrivs i dokumentet. Parallellt med framtagandet av dokumentet har gemensamma kompetensutvecklingsinsatser och workshops genomförts för professionella och frivilliga som möter ensamkommande flickor och pojkar, utifrån ett par identifierade utvecklingsområden.

Vi som gemensamt tagit fram underlaget till detta dokument är Länsstyrelsen, Migrationsverket, Polisen, Regionala godemansföreningen, Region Kronoberg, Rädda barnen samt Växjö kommun där Verksamheten för mottagandet av ensamkommande barn, Utbildningsförvaltningen och Överförmyndarnämnden (den senare i form av samordnaren för länets överförmyndare) bidragit.

Vi hoppas och tror att även andra aktörer kan ha nytta av detta dokument i mötet med ensamkommande barn och unga.

VAD VI MÅSTE FÖRHÅLLA OSS TILL OCH VARA MEDVETNA OM

Arbetet med att ta fram rutiner är kopplat till mänskliga rättigheter och barnkonventionen, vilka också varit grundläggande och utgångspunkter i dialogen oss aktörer emellan.

BARNKONVENTIONENS GRUNDTANKAR

- alla barn har samma rättigheter och lika värde
- varje barn har rätt att få sina grundläggande behov uppfyllda
- varje barn har rätt att få skydd mot övergrepp och utnyttjande
- varje barn har rätt att få uttrycka sin mening och bli respekterad

Barnkonventionen <https://unicef.se/barnkonventionen>

SEKRETESS, TYSTNADSPLIKT OCH OROSANMÄLAN

Under arbetet med att ta fram rutiner och checklistor har vi också funnit anledning att återkomma till begrepp som sekretess, tystnadsplikt och anmälningsskyldighet vid misstanke om att barn far illa. Sekretesskrav och tystnadsplikt kan i viss mån skilja sig åt, beroende på vilken organisation du som möter det ensamkommande barnet/ungdomen representerar. Emellanåt kan det också finnas olika aspekter/etiska dilemman att överväga och förhålla sig till, när man misstänker att man stött på ett barn som försvunnit.

Ett barn kan till exempel dyka upp på akuten utan någon vuxen med sig och vara i behov av vård, men inte vilja tala om var hen bor. Hälso- och sjukvårdens huvudsakliga uppdrag är att ge vård utifrån behov. Personalen behöver då väga risken för att barnet avviker om de informerar om att polisen/socialtjänsten kommer att kontaktas – vilket innebär att barnet inte får nödvändig vård – mot att ge barnet vård och inte göra en polisanmälan.

Huvudregeln är dock att alla som möter barn som de misstänker eller vet far illa, bör anmäla det till socialnämnden. Myndigheter och anställda som i sin verksamhet kommer i kontakt med barn, är skyldiga att anmäla till socialtjänsten om de får vetskap om, eller misstänker, att ett barn far illa.

Det finns inga formella krav på anmälan, men om du är anmälningsskyldig bör du göra anmälan skriftligt. Läs mer om att anmäla oro på Socialstyrelsens webbplats <http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/barnochungaisocialtjansten/anmalanarbarnfarilla> eller i broschyren **Vårt att veta om... Barn och anmälningsskyldigheten** framtagen av nationellt kunskapscentrum Barnafrid i samverkan med Linköpings universitet. Broschyren beskriver på ett enkelt sätt varför och hur man ska anmäla och vad som händer efter anmälan. <http://www.barnafrid.se/vart-att-veta-om/anmalningsskyldigheten/>

RISKFAKTORER

I arbetet med att ta fram rutiner för Växjö kommun, för när ett barn försvinner, har följande riskfaktorer identifierats av arbetsgruppen. Det finns ingen inbördes rangordning dem emellan.

DEN UNGE HAR FÅTT AVSLAG OCH VILL UNDVIKA UTVISNING ELLER KÄNNER STARK RÄDSLÅ FÖR AVSLAG OCH UTVISNING

Att kunna fråga och prata om de svårigheter som asylprocessen eller ett avslag innebär är viktigt. För personal eller som frivillig kan det kännas svårt att ta upp denna fråga. Det kan kännas okänsligt, och man vet inte hur man ska ställa frågan eller hur svaret kan hanteras. Att personen ska reagera negativt kan upplevas som ett hinder. En bra struktur i samtalet är att ställa frågan, invänta svaret, inte avbryta, be om lov att komma med information eller råd och betona personens rätt att välja, att ta till sig dina råd eller inte (Ortiz 2017).

Arbeta redan från början med alternativa målbilder för och med ungdomen, till exempel om vad som kan hända om den unge avviker, eller vad personal skulle kunna göra för ungdomen för att underlätta ett beslut att stanna kvar på boendet eller i familjehemmet. Detta ger mental förberedelse och rustar den unge för alternativa handlingsstrategier.

Viktiga inledande frågeställningar som du kan använda dig av är:

- Vad händer om du inte får stanna?
- Vad finns därhemma?
- Vad är du bra på?
- Vad hjälper dig?

Tips för dig som vill fördjupa dig lite mer:

- Inom detta område kan du få fördjupad kunskap i leg psykolog och psykoterapeut Liria Ortiz bok **Motiverande samtal, MI och GRIT med ensamkommande**. Boken fokuserar på motivation och vikten av att förstärka hopp och uthållighet under asylprocessens påfrestningar och vid den kris som ett avslag innebär. Upplägget är korta teoretiska introduktioner, fallsituationer och dialoger, som demonstrerar hur MI och GRIT kan användas. På Youtube hittar du också korta filmer av Liria Ortiz som visar MI- och GRIT-samtal med ensamkommande och hur MI kan användas med tolk. https://www.youtube.com/results?search_query=liria+ortiz+Motiverande+samtal+med+ensamkommande
- Ett annat tips är **Strömsundsmodellen – Barn i Migration – barnets bästa vid återvändande**. Strömsundsmodellen är ett exempel på hur bra samarbete mellan aktörerna kring ensamkommande barn skapas. Modellen understryker vikten av att skapa alternativa målbilder genom information och samtal liksom samverkan mellan olika aktörer runt barnet/ungdomen. Barnen/ungdomarna behöver, dels få hjälp att ventilera sorg, oro och besvikelse, dels på sikt få perspektiv på vad ett återvändande kan innebära.

RISKFAKTORER

De kan även behöva prata om vad ett avvikande kan innebära på kort och lång sikt och få hjälp att hitta glädjeämnen i livet, trots att det kanske känns som att hela livet slagits i spillror. Barnen/ungdomarna behöver här mötas av empatiska vuxna som kan ge både tydlig och samstämmig information när det behövs och/eller fungera som bollplank, som aktivt lyssnar och hjälper till att bredda resonemang och föra tankegångar framåt. Modellbeskrivningen **Att arbeta med återvändande ensamkommande** från 2015 hittar du på deras hemsida <http://begripligt.nu/filer/AE/Modell.pdf> och fler tips och material inom ramen för Strömsunds kommuns fortsatta utveckling av arbete med Barn i Migration finner du här <http://www.begripligt.nu/publikationer.shtml>

- Röda Korsets rapport – **Avslag på asylansökan – Återvändande** från 2016. I rapporten lämnar Röda Korset rekommendationer om vikten av att hänsyn tas till individuella behov vid planering och verkställighet och att en förbättrad och utökad samverkan sker mellan olika aktörer vid återvändande. Rapporten är inte specifikt inriktad på ensamkommande barn utan mer allmängiltig och utgår från individens behov, vilket bör göras oavsett vilken kategori man tillhör. <https://www.redcross.se/press-och-opinion/rapporter/avslag-pa-asylansokan---atervandande/>
- Carl Peter Wirséns bok **Världens längsta resa – om ensamkommande unga i Sverige**, Gothia Förlag 2017. Boken beskriver ensamkommandes till synes irrationella uttryck för sorg, saknad, hemlängtan och ensamhet. Reaktionen som kan verka inkonsekventa och svårtolkade, där boken ger förklaringar till dessa beteenden och den bakomliggande psykologin. Den tar också upp vad som kan hända mellan avslagsbeslut och utvisning. Boken riktar sig till myndighetspersonal, boendepersonal, tillförordnad vårdnadshavare, god man, familjer som öppnar sitt hem eller frivilliga som möter ensamkommande unga.

VISSA NATIONALITETER

Att avvigningsrisken är högre för de ensamkommande flickor och pojkar som kommer från länder där bifallsfrekvensen är låg, avseende deras asylansökningar, är något som arbetsgruppen vill uppmärksamma såväl personal som frivilliga på, i mötet med ensamkommande barn. Något som konstaterades även i **På flykt och försvunnen – en nationell kartläggning av ensamkommande barn som avviker; Länsstyrelsen i Stockholm, 2016**. I dagsläget är marockaner den nationalitet bland de asylsökande ensamkommande barnen som har den lägsta bifallsfrekvensen, (en procent).

Via denna länk hittar du aktuell statistik över asylsökande bifalls/avslagsfrekvens utifrån nationalitet.

https://www.migrationsverket.se/download/18.4cb46070161462db113176/1540204835405/Avgjorda_asyl%C3%A4renden_2018_-_Asylum_decisions_2018.pdf

RISKFAKTORER

DEN UNGE VILL TILL ANNAN KOMMUN DÄR DEN HAR SLÄKT ELLER BEKANTA, ELLER RESA VIDARE TILL ANNAT LAND

Här är det viktigt att göra en grundlig problem- och behovsinventering. Som vuxen i barnets närhet är det viktigt att ta reda på så mycket du kan och ge adekvat information, både vilka förutsättningar som krävs för att flytta till en annan kommun eller till ett annat land, och vilka konsekvenserna kan bli vid en sådan flytt.

Viktiga inledande frågor kan vara:

- Hur kan du försörja dig på det nya stället?
- Var kan du bo?
- Vad finns det för socialt nätverk?
- Vilken blir din sysselsättning på dagarna?
- Hur kan du få rätt insatser vid behov av vård?

Hjälp den unge med viktiga kontakter, däribland ansvarig socialtjänst, men också med att göra en planering inför flytten.

Tips för dig som vill fördjupa dig lite mer:

- **Ensamkommande barn som försvinner – Barnombudsmannen 2017.** En rapport utifrån uppdraget från regeringen 2016 att bidra till ökad kunskap om varför barn försvinner, där Barnombudsmannen skulle lyssna till barn som kommit tillbaka efter att ha avvikit med fokus på omständigheterna till varför de avvek. https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/publikationer2/rapport_ensamkommande_barn_som_forsvinner_2017.pdf
- Carl Peter Wirséns bok **Världens längsta resa – om ensamkommande unga i Sverige**, Gothia Förlag 2017. Boken beskriver ensamkommandes till synes irrationella uttryck för sorg, saknad, hemlängtan och ensamhet. Reaktionen som kan verka inkonsekventa och svårtolkade, där boken ger förklaringar till dessa beteenden och den bakomliggande psykologin. Den tar också upp vad som kan hända mellan avslagsbeslut och utvisning. Boken riktar sig till myndighetspersonal, boendepersonal, tillförordnad vårdnadshavare, god man, familjer som öppnar sitt hem eller frivilliga som möter ensamkommande unga.

DEN UNGE HAR HAMNAT I ELLER RISKERAR ATT HAMNA I MISSBRUK OCH/ELLER KRIMINALITET

Denna riskfaktor var en av flera identifierade i Kalmar län, i den nationella kartläggningen **På flykt och försvunnen – en nationell kartläggning av ensamkommande barn som avviker; Lsf Stockholm, november 2016**, dock inte i Kronobergs län. Situationen har sedan dess förändrats. I de två lägesbilder som Länsstyrelsen sammanställt under 2018, lyfts ökad självmedicinering bland ensamkommande barn och unga som en utmaning.

RISKFAKTORER

Att förebygga missbruk och kriminalitet handlar till stor del om att öka skyddsfaktorerna omkring den unge. Exempel på viktiga skyddsfaktorer är fritidsaktiviteter och en fungerande skola, men även att ha ett tryggt nätverk med pålitliga och engagerade vuxna som agerar positiva förebilder. Arbeta därför med att förstärka skyddsfaktorerna genom att hjälpa ungdomen att hantera uppkomna situationer och känslor, liksom att hitta positiva arenor samt förebilder (Ortiz 2017).

Misstänker du ett beteende som kan tyda på missbruk och/eller kriminalitet är det viktigt att agera. Våga prata om det du ser i ett så tidigt skede som möjligt. Ta upp frågan med dina kollegor och skapa en samlad bild. Ha en plan för hur ni ska agera. Är det en allmän oro eller finns det misstankar om eller starka indikationer på missbruk/kriminalitet? Hur mycket relationen påverkas av samtalet med den unge beror på hur det genomförs. Ha ett empatiskt förhållningssätt, lägg fram din oro, bekräfta ungdomen och förklara sakligt varför du gör som du gör (ibid).

Ett gott samarbete mellan olika aktörer runt ungdomen kan vara avgörande för barnet/ungdomen. Skola, boende, socialsekreterare, god man och andra viktiga personer behöver hjälpas åt för att ”knuffa ungdomen i rätt riktning” och skapa ett ”socialt tryck” för förändring. Kommunikationen i nätverket är i detta sammanhang viktig, liksom att låta den unge vara delaktig i förändringsarbetet. Den information som framkommer, ofta från olika håll, behöver delas och koordineras och hanteras på ett sätt som gagnar ungdomen. Utse gärna en person som kan fungera som Nexus (en sammanhållande funktion) i nätverket.

Det är också viktigt att tänka på att hantera frågan om sekretess och diskutera den i nätverket. En fördel är att göra en gemensam handlingsplan. Enas i nätverket om hur problembilden ser ut liksom inriktningen för arbetet. Diskutera vilka insatser som behöver genomföras, när i tid de bör ske samt vem som har ansvar för vilka av insatserna. Ta också upp lämpliga åtgärder om handlingsplanen inte följs (vid återfall etc.)

Att parallellt arbeta med samhällsinformation om droger och kriminalitet samt dess konsekvenser är att rekommendera. Detta kan med fördel göras i grupp. Det kan gälla rättsprocessen, belastningsregister etc. Arbeta gärna med olika teman regelbundet, förslagsvis i samverkan med skola, socialtjänst med flera.

Tips för dig som vill fördjupa dig lite mer:

- **”Hitta rätt”, Göteborgsregionens kommunalförbund, 2013.** Hitta rätt är ett grundläggande material som vänder sig till unga som kommit ensamma till Sverige. Materialet har utvecklats av Göteborgs Stad och används i hela Sverige. <http://prod.informationsverige.nvcloud.se/sv/jag-arbetar-med-malgruppen/for-ensamkommande-barn/hitta-ratt/>
- **PID – Preventiva insatser mot droger, Malmö Stad, 2016.** PID är en handbok för dig som i ditt arbete möter ensamkommande barn och unga. Handboken togs fram inom ett projekt stött av Länsstyrelsen i Skåne 2015-2016. Den har som främsta syfte att öka kompetensen om missbruk i arbetet med ensamkommande barn och unga. https://malmo.se/download/18_6091505415853b0f762aa2d/1491301068780/PID_Handbok_1102.pdf

SAMVERKANSRUTINER OCH CHECKLISTOR

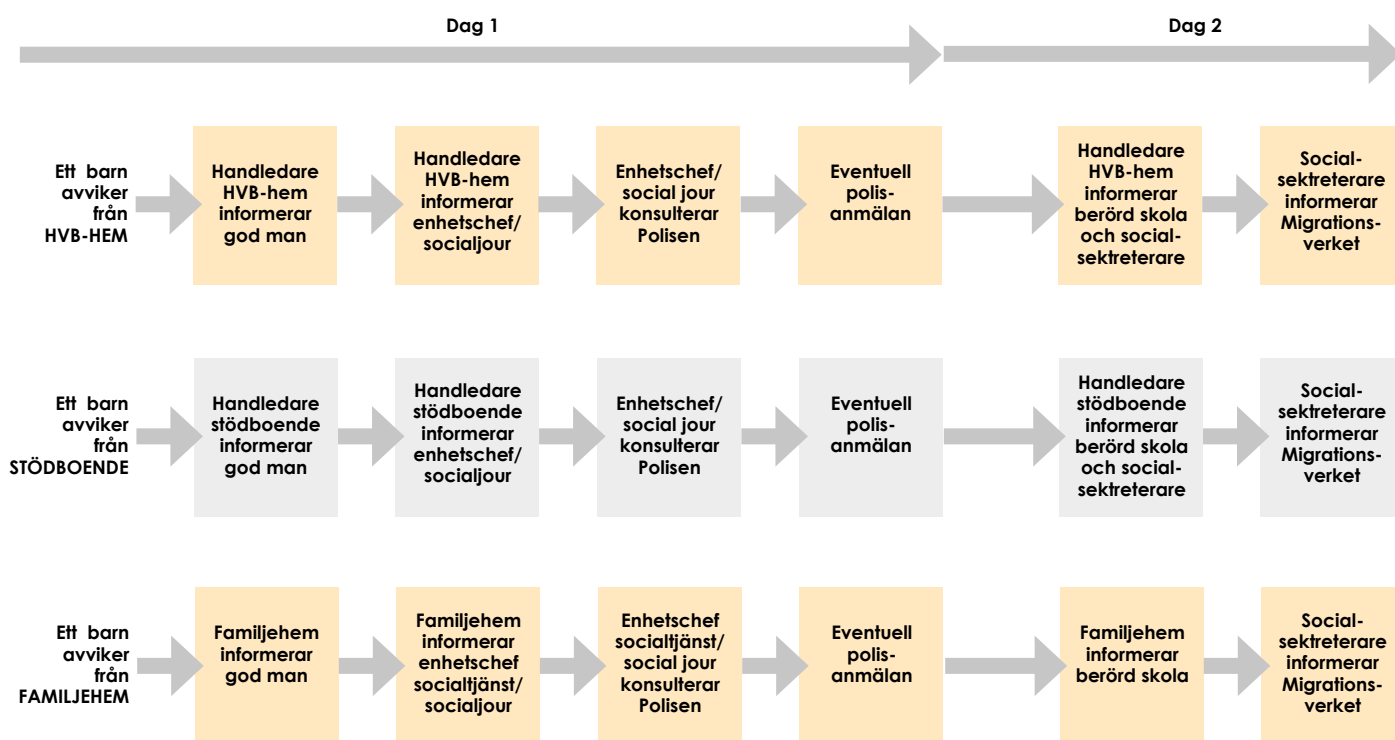
Under hösten 2017 och våren 2018 tog Växjö kommun och berörda regionala aktörer fram en rutin för när ett barn försvinner, vilken beskrivs nedan. Vi såg då även ett behov av rutiner eller checklistor, för när ett misstänkt avviker barn/ ungdom påträffas respektive återfinns. Dessa presenteras sist i detta kapitel. Rutiner och checklistor för när ett ensamkommande barn försvinner eller för när ett ensamkommande barn dyker upp, kommer att följas upp en gång per år.

NÄR ENSAMKOMMANDE BARN/UNGDOM AVVIKER ELLER FÖRSVINNER

När ett barn eller en ungdom avviker är det viktigt att information skyndsamt lämnas från HVB-hem/stödboende/familjehem för ensamkommande barn till ansvarig socialsekreterare, Polisen och Migrationsverket. Mot bakgrund av att ensamkommande barn och unga försvinner är det viktigt att HVB-hem/stödboende/familjehem och berörda myndigheter agerar omedelbart i samband med att barnet/den unge avviker.

Arbetsgång när ett barn försvinner eller avviker i Växjö kommun

Processkartan nedan visar huvuddragen i arbetsgången – vad som bör ske och i vilken ordning – när ett barn försvinner eller avviker i Växjö kommun. Kommunens erfarenhet är att familjehemmet alternativt personal på HVB-hemmet/stödboendet är de som först upptäcker att ett barn avvikit, se nedan.

SAMVERKANSRUTINER OCH CHECKLISTOR

Bor barnet på HVB-hem/stödboende kontaktar ansvarig enhetschef Polisen för konsultation. Bor barnet i familjehem kontaktas socialtjänsten där ansvarig enhetschef i sin tur kontaktar Polisen för konsultation. Detta gäller om upptäckten sker under normalarbetstid. Sker det på kvällstid eller under helgen är det socialjouren som kontaktas. Under konsultationen bestäms om polisanmälan ska göras eller inte.

Ska polisanmälan göras informeras god man samt berörd socialsekreterare, där socialsekreteraren gör polisanmälan och även informerar Migrationsverket.

HVB-hemmets, stödboendets och familjehemmets ansvar

Om ett barn/en ungdom inte kommer till HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet enligt överenskommen tid:

- Handledare på HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet försöker nå ungdomen via telefon. Ring och smsa regelbundet.
- Handledare på HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet informerar god man.

Placerade i HVB-hem/stödboende:

- Ansvarig enhetschef kontaktar Polisen. Vid kväll- och helgtid kontaktas social jour och då är det social jour som ansvarar för samråd/kontakt med Polisen. Relevanta uppgifter samt aktuellt fotografi på den unge lämnas till Polisen. Tidpunkt för kontakt med Polisen avgörs efter individuell bedömning, dock senast inom 24 timmar.
- Handledare på HVB-hem/stödboende informerar skola och ansvarig socialsekreterare nästkommande vardag.

Placerade i familjehem:

- Familjehemmet informerar socialtjänsten och ansvarig enhetschef alternativt social jour kontaktar Polisen.
- Familjehemmet informerar skola nästkommande vardag.

Socialtjänstens ansvar

När information inkommer att den unge inte kommit tillbaka till HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet enligt överenskommen tid:

- Säkerställ att HVB-hem/stödboende/familjehem har kontaktat god man, skola och polis.
- Bedömning av om beslut om omedelbart omhändertagande kan vara aktuellt.
- Informera Migrationsverket om den unge är asylsökande.
- Upprätta en handlingsplan tillsammans med den unges kontaktperson på HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet och god man för hur ofta, hur länge och på vilket sätt HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet ska försöka kontakta den unge.
- Lämna vidare all ny information till Polisen.
- Avslut av placering och ärende planeras i samråd med närmsta chef.

SAMVERKANSRUTINER OCH CHECKLISTOR

NÄR BARNET/UNGDOMEN PÅTRÄFFATS ELLER KOMMER TILLBAKA

Vad som händer när ett barn som försvunnit återkommer eller kommer tillbaka, beror på om socialtjänsten i den kommun där barnet varit kommunplacerat hunnit avskrivat ärendet eller inte. Enligt Socialstyrelsens riktlinjer bör socialtjänsten göra en individuell bedömning, om hur länge de ska avvakta med att avsluta ärendet i samråd med god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare, HVB-hem/stödboende/familjehem och andra berörda samarbetsparter.

Enligt Socialstyrelsens vägledning är det anvisningskommunen som har ansvar för den unge, om denna återvänder innan ärendet avslutats av socialtjänsten. Är ärendet avslutat hos anvisningskommunen när den unge påträffas eller kommer tillbaka, gör Migrationsverket en ny anvisning. Migrationsverket kan i dessa ärenden anvisa den unge till första anvisningskommunen, med hänvisning till anknytning.

Socialsekreterarens ansvar

- Säkerställ att Polisen har fått informationen från HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet.
- Informera Migrationsverket om den unge är asylsökande.
- Bedömning av om den unges situation föranleder ytterligare utredning/insatser görs i samråd med enhetschef.
- Om godmanskapet finns kvar, meddela Överförmyndarnämnden.

HVB-hemmets/stödboendets/familjehemmets ansvar

Om/ när barnet/ ungdomen kommer tillbaka till HVB-hemmet/ stödboendet/ familjehemmet:

- Handledare/familjhem informerar god man, ansvarig socialsekreterare, skola och Polisen att den unge är tillbaka. Informationen lämnas skyndsamt.

CHECKLISTA – bemötande och agerande vid påträffande av misstänkt avviket barn eller ungdom

- Presentera dig själv och vem du är.
- Fråga vem barnet är, om denne är asylsökande samt beteckningsnummer (dossier-nummer/LMA-kort) från Migrationsverket.
- Lagg märke till barnets kroppsspråk, om barnet visar rädsla eller är påverkad av alkohol och/eller andra droger.
- Försök föra ett samtal med barnet ensam för att underlätta för barnet att tala fritt.
- Notera var och med vem barnet påträffas och annan relevant information.
- Lämna dina kontaktuppgifter till barnet.
- Gör en orosanmälan genom telefon till socialtjänsten i kommunen där påträffandet av ett avviket barn sker.
- Vistelsekommunen (det vill säga den kommun som barnet påträffas i) kontaktar ansvarig socialtjänst och informerar om att barnet påträffats samt utbyter relevant information. Kontakta Migrationsverket för att ta reda på vilken kommun som har ansvaret för barnet.

SAMVERKANSRUTINER OCH CHECKLISTOR

CHECKLISTA – bemötande och agerande när avviken ungdom kommer tillbaka till HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet

Ordna att enskilt samtal sker med ungdomen omedelbart. Boka tolk om det är nödvändigt.

Försök få svar på följande frågor:

- Bekräfta ungdomen och förmedla att det är bra att han/hon är tillbaka på HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet.
- Försök skapa en tidslinje vad som hänt och när, vilka personer den unge träffat och hur detta har skett
- Fråga om det hänt något som det är extra viktigt att veta?
- Hur kommer det sig att den unge kommit tillbaka?
- Vad har ungdomen för planer de närmsta timmarna/dagarna?
- Gör tillsammans en handlingsplan för de närmsta timmarna och/eller dagarna.
- Boka in uppföljningssamtal i närtid för att fortsätta samtalet.

Gör en bedömning av vad som framkommit:

- Behövs sjukvård?
- Är den unge påverkad av alkohol eller andra droger?
- Hur troligt är det att ungdomen avviker igen?
- Behövs ytterligare insatser för att skydda eller stötta ungdomen?

Vidare är det viktigt att:

- Meddela god man att ungdomen är tillbaka.
- Meddela Migrationsverket att ungdomen är tillbaka.
- Meddela polisen att ungdomen är tillbaka.
- Meddela socialtjänsten att ungdomen är tillbaka.

DEFINITIONER

Barnets bästa

Barn har rätt att få uttrycka sina åsikter i alla frågor som berör dem samt få sina åsikter beaktade, med hänsyn till ålder och mognad. För att ett barn ska kunna göra sin röst hörd och för att barnets åsikter ska beaktas, krävs att barnet får all relevant information som behövs.

Enligt socialtjänstlagen är behovet att kartlägga barnets situation särskilt stort i de fall då barnet är i behov av skydd. ”Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande” (1 kap § 2 SoL)

Barnets bästa förekommer även i Utlänningslagens 1 kapitel, § 11 ”När frågor om tillstånd enligt denna lag skall bedömas och ett barn berörs av ett beslut i ärendet skall, om det inte är olämpligt, barnet höras. Den hänsyn skall tas till det barnet har sagt som barnets ålder och mognad motiverar.”

Ensamkommande barn och unga

Enligt FN är ”Alla barn som är under 18 år och som har separerats från båda sina föräldrar” ensamkommande barn. Lagen om mottagande av asylsökande mfl. (1994:137) definierar ensamkommande barn och unga som ”En person under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skild från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrars ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare.”

Avviken

Begreppet avviken används i direkt anslutning till att ungdomen ger sig av från HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet.

Försvunnen

Begreppet försvunnen används när man tror sig förstå att ungdomen inte kommer tillbaka, eller i samband med att ett ärende avslutas. I normalfallet avslutas ärendet cirka tre månader efter ungdomen gett sig iväg.

Ofta känner personalen på HVB-hemmet/stödboendet/familjehemmet ungdomarna så väl att de kan bedöma om ungdomen förmodas komma tillbaka efter de avvikit, eller om de avvikit för att inte komma tillbaka, och därmed försvunnit.

REFERENSER/KÄLLOR/FÖRDJUPNINGSMATERIAL

Anmäla oro för barn; Socialstyrelsen 2014

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19456/2014-6-5.pdf>

Aft arbeta med återvändande ensamkommande – en modellbeskrivning; Strömsunds kommun 2015

<http://begripligt.nu/filer/AE/Modell.pdf>

Avslag på asylansökan – Återvändande, Röda Korset 2016

<https://www.redcross.se/press-och-opinion/rapporter/avslag-pa-asylansokan---atervandande/>

Barnkonventionen

<https://unicef.se/barnkonventionen>

Barn som kommer till Sverige och uppges vara gifta – Vägledning för socialtjänsten; Socialstyrelsen 2018

http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-6-23_2

Ensamkommande barn och unga – handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter; Socialstyrelsen, 2016

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20400/2016-11-8.pdf>

Ensamkommande barn som försvinner – Barnombudsmannen 2017

https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/publikationer2/rapport_ensamkommande_barn_som_forsvinner_2017.pdf

En viktig bok om omsorg <https://vardgivare.skane.se/patientadministration/vard-av-personer-fran-andra-lander/migration-asyl/ensamkommande-barn-ungdomar/en-viktig-bok-om-omsorg>

Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar IVO, Länsstyrelserna, Migrationsverket, SKL, Skolverket och Socialstyrelsen maj 2017

https://www.migrationsverket.se/download/18.4100dc0b159d67dc6149052/1494849365321/Rapport_ensamkommande+barn.pdf

Motiverande samtal, MI och GRit med ensamkommande – att förstärka hopp och uthållighet i asylprocessen och vid avslag; Liria Ortiz – bok utgiven september 2017

Barnäktenskap – lagar och regler i Sverige, Socialstyrelsen juni 2018

<http://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/Om-barnaktenskap.pdf>

PID – Preventiva insatser mot droger, Malmö Stad, 2016

<https://malmo.se/Social---familjefragor/Missbruk--beroende/Stod-till-unga-missbrukare/PID---preventiva-insatser-mot-droger.html>

På flykt och försvunnen – en nationell kartläggning av ensamkommande barn som avviker; Lst Stockholm, november 2016

<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2016/pa-flykt-och-forsvunnen---en-nationell-kartlaggning-av-ensamkommande-barn-som-avviker.html>

Vårt att veta om.... Barn och anmälningsskyldigheten, Barnafrid, nationellt kunskapscentrum, 2018

<http://www.barnafrid.se/vart-att-veta-om/anmalningsskyldigheten/>

Världens längsta resa – om ensamkommande unga i Sverige; Carl Peter Wirsén – bok Gothia Förlag 2017.